

Марина Колісник

кандидат філологічних наук, доцент
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»
Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0002-6697-5850
m.p.ruda@gmail.com

Діана Сацюк

магістрантка кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Київ, Україна,
diana.satsyuck@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ НОМІНАТИВНИХ РЕЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

У цій статті проаналізовано номінативні речень в англійській мові з огляду на їхні відмінності та схожість з українською мовою. Було здійснено спробу визначити граматичні особливості цих конструкцій та виявити їхні можливі практичні застосування в навчанні обох мов. Стаття спрямована на комплексне розуміння номінативних речень в контексті різних мовних систем з метою поліпшення методик перекладу та викладання мов. У роботі використовуються методи комплексного аналізу наукових праць вітчизняних та зарубіжних лінгвістів, а також порівняльний аналіз номінативних речень у різних текстових форматах. Більше того, було детально розглянуто наукові підходи до граматичних особливостей номінативних речень та дібрано ілюстративний матеріал з кіносценаріїв, літературних творів та інших джерел для розуміння варіативності цих конструкцій. Результати дослідження вказують на схожість між англійськими та українськими номінативними реченнями, такі як стверджувальна форма, констатувальна інтонація та самостійність. Однак виявлені відмінності у побудові, особливо відзначено вплив відмінкової граматики в українській мові та інверсії в англійських реченнях. Стаття робить акцент на практичному використанні отриманих знань у навчанні граматики та вивченні мови. У подальших дослідженнях планується аналіз актуалізації номінативних речень в кіносценаріях обох мов з метою розширення розуміння лінгвістичної реалізації в різних контекстах.

Ключові слова: номінативне речення; граMATика; англійська мова; українська мова; порівняльний аналіз; структура речень; синтаксис; мовна система.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Детальне знання англійської та української граматики, потребує поглиблення уявлень про актуалізацію номінативних речень в зазначених мовах, позаяк цей структурний аспект речень відіграє важливу роль у формуванні мовних навичок та сприяє підвищенню рівня володіння англійською та українською мовами, а також сприяє доцільному вибору перекладацьких трансформацій.

Для більш повного розуміння особливостей номінативних речень, доцільно провести їх порівняльний аналіз в англійській та українській мовах. Такий підхід дасть змогу виокремити схожі та відмінні риси досліджуваної синтаксичної одиниці, поглибити наше знання не лише про англійську, а й про рідну українську мову. Більше того, вивчення порівняльних аспектів номінативних речень у контексті двох різних мов розширить розуміння, яким чином граMATика впливає на структуру речень і виразні можливості мовних конструкцій.

Отже, проведення порівняльного аналізу стане ключовим кроком у розв'язанні проблеми вивчення номінативних речень в англійській та українській мовах, відкриваючи нові перспективи для поглибленого аналізу граматичних особливостей і синтаксичної структури таких речень в контексті різних мовних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про актуальність дослідження номінативного речення свідчать численні роботи таких науковців як Шредер К. (1999), Матезіус В. (1975), Швець О.В. (2015), Топачевський, С. К. (2011), Островська Л. (2022), Олексенко О. А. (2019), Мірченко М. В., Костусяк Н. М., Кузенко Г., Кривенко В. М., Коцюба, З. Г., Коржак, З. З., Кобякова, І. К., Швачк, С. О., Медвідь О. М., Ємельянова (2017) та багатьох інших.

Це дослідження ґрунтується на аналізі робіт цих вчених, інформації з Інтернет-джерел та узагальненні матеріалів власними дослідженнями на основі дослідження кіносценаріїв, книжок, оповідань, статей та інших джерел.

Під номінативним реченням розуміють односкладне іменникове речення, у якому іменник, особистий займенник або числівник виступають в називному відмінку. Це конструкції, які обмежуються конкретними предметами або явищами, придатними для сприйняття, і не можуть включати абстрактні поняття. Для формування номінативного речення необхідно, щоб воно було стверджувальним, позбавленим модальних модифікацій, з констатувальною інтонацією і було самостійним, не втрачаючи сенсу при вириванні з контексту. (Швець, 2015, с.145).

Подібною думки дотримується й М. В. Мірченко (2011, с. 109), яка стверджує, що номінативні речення являють собою односкладові іменні конструкції, де основним елементом виступає іменник, особистий займенник чи числівник в називному відмінку. Іменниковий відмінок є основною ознакою, яка є вирішальною. Такі речення можуть охоплювати конкретні предмети, явища або час, але не абстрактні поняття, наприклад, "*сніг*" (*snow*), "*стовп*" (*pillar*), "*літо*" (*summer*).

Номінативні речення володіють універсальністю та популярністю в різних текстових жанрах, починаючи від повсякденного спілкування і закінчуючи більш формальними академічними працями (Олексенко, 2022). Вони відіграють вирішальну роль у мовленнєвій комунікації, збагачуючи її виразні можливості та забезпечуючи точність передачі інформації.

У повсякденних розмовах номінативні речення слугують основним будівельним блоком спілкування, забезпечуючи ясність і наочність у вираженні думки. З їхньою допомогою люди повідомляють інформацію про конкретні об'єкти, події або почуття, що робить їх невід'ємною частиною повсякденної мовної практики.

У більш формальних текстах, таких як статті, есе та наукові роботи, номінативні речення продовжують відігравати ключову роль. Їхнє використання забезпечує ясність і точність вираження думки, що є суттєвим для передання наукової інформації та встановлення формальних доводів. В академічних текстах номінативні речення слугують стратегічним інструментом для структурування та виокремлення ключових понять.

Вивчення номінативних речень посідає центральне місце в лінгвістичному аналізі, надаючи ключовий інструмент для розуміння та вираження конкретних об'єктів і подій у мові. Ці речення, в основі яких лежать іменники, особисті займенники чи числівники в називному відмінку, є невід'ємною частиною мовної структури, забезпечуючи точність і ясність у комунікації.

Мета статті полягає в дослідженні та аналізі особливостей номінативних речень в англійській мові з огляду на виокремлення їхніх спільних і відмінних рис порівняно з номінативними реченнями української мови та подальшим виявленням граматичних і синтаксичних особливостей, які характеризують номінативні конструкції в обох мовах.

У межах цієї праці також здійснюється спроба охопити аспекти, пов'язані з практичним застосуванням отриманих результатів у навчанні граматики англійської та української мов. Крім того, порівняння номінативних конструкцій з українською мовою збагачує перекладацькі методики та забезпечує адекватність двомовних трансформацій.

Цей підхід надає можливість не лише поглибити теоретичні знання про граматичні особливості номінативних речень, а й розробити практичні методи застосування цих знань у навчанні. Таким чином, стаття прагне комплексного розуміння номінативних конструкцій у контексті двох різних мовних систем з метою подальшого розвитку методик перекладу, викладання та вивчення мов.

2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методи дослідження включають комплексний аналіз наукових праць вітчизняних та

зарубіжних лінгвістів, а також порівняльний аналіз номінативних речень у різноманітних жанрах та формах мовного вираження. Початковий етап дослідження включає в себе ретельне вивчення наукових праць, присвячених граматичним особливостям номінативних речень в англійській та українській мовах. Цей етап було спрямовано на узагальнення знань щодо визначення та наявних теоретичних підходів у класифікації номінативних речень. На наступному етапі, шляхом суцільної вибірки, було дібрано та проаналізовано номінативні речення з різних джерел, таких як кіносценарії, літературні твори, пісні, статті та інші текстові формати. Цей підхід дав змогу розглянути граматичні особливості номінативних конструкцій у різноманітних контекстах, виявивши їхню варіативність та адаптацію до різних жанрів і стилів мов.

3. РЕЗУЛЬТАТИ Й ОБГОВОРЕННЯ

Вивчення номінативних речень посідає центральне місце в лінгвістичному аналізі, надаючи ключовий інструмент для розуміння та вираження конкретних об'єктів і подій у мові. Ці речення, в основі яких лежать іменники, особисті займенники чи числівники в називному відмінку, є невід'ємною частиною мовної структури, забезпечуючи точність і ясність у комунікації.

Приклади номінативних речень :

"No light." (King, 1986, p.4)

'Stapleton! Is that the sound of a dog?' I asked. (Doyle, 2018, p.9)

«Перші дні листопада.» (Жадан, 2018)

«Світло таке легке.»(Жадан, 2018)

Інтерес до номінативних речень з боку вчених зумовлений не тільки їхнім частим використанням у мові, а й унікальними особливостями. Стверджувальна форма, констатувальна інтонація та самостійність роблять їх невід'ємними у спілкуванні. Крім того, вивчення номінативних речень сприяє глибшому розумінню синтаксичних аспектів мови, що, своєю чергою, є важливим для розвитку мовленнєвих навичок і лінгвістичного аналізу.

Номінативні речення мають кілька характеристик, що визначають їхню структуру і функцію. Насамперед, номінативні речення являють собою односкладові іменникові конструкції, де основним елементом є іменник, особистий займенник або числівник в називному відмінку.

Наприклад, «Третя ночі, година рання.» (Жадан, 2018). Це номінативне речення являє собою стислий опис часу та моменту з використанням іменників "третя ночі" та "година рання". Воно є типовим прикладом номінативного речення, де основними елементами структури є числівниково-іменникова конструкція, які вказують на конкретні часові характеристики.

Речення «Зайва голова на рудиментарних плечах.» (Стус, 2021) містить висловлення думки або оцінку з використанням іменників "зайва голова" та "рудиментарні плеча". У даному випадку, іменники слугують ключовими елементами, що виражають конкретні характеристики ситуації або об'єкта.

Номінативне речення «Лий вона!» (Москалець К.В., 1982) містить особистий займенник "вона" і висловлює перевагу або вибір. Воно являє собою стисле твердження, у якому основний наголос робиться на особистий займенник, виділяючи його як ключовий елемент.

Однією з ключових особливостей номінативних речень є їхня орієнтованість на конкретні предмети, явища або час. Наприклад, «Палений найк, стара арафатка.» (Жадан, 2018). На відміну від абстрактних понять, які не володіють фізичною формою і можуть бути важкими для сприйняття, номінативні речення фокусуються на об'єктах і подіях, які можна відчутти або спостерігати (Кобякова, І, 2017)..

Ці речення прагнуть створити ясне й конкретне уявлення про світ, обмежуючись у своїй сфері тим, що доступне для почуттів і сприйняття. Наприклад, у реченні "Bright sun on the horizon.", номінативний вираз охоплює спостережуване явище, таке як світило, що робить його конкретним і безпосередньо сприйманим. Така орієнтованість на конкретність дає змогу номінативним реченням чітко передавати інформацію про фізичні об'єкти та події, що робить такі речення важливим інструментом для вираження реальності в мові.

Прикладом номінативного речення з дещо іншою направленістю, може слугувати фраза з "The Raven": "Kind solace in a dying hour!" (Ро, 1998, р. 40). У цьому реченні, хоч і міститься заклик до

розради, але його складність полягає в асоціації з "годиною смерті". Це може передавати почуття меланхолії або невідворотності часу. Також, структура речення з використанням знака оклику підкреслює емоційність виразу.

Додаткові критерії для номінативних речень в англійській мові підкреслюють їхню структурну і функціональну значущість. Важливим аспектом є стверджувальна форма, що передбачає відсутність заперечення. Номінативні речення спрямовані на твердження і констатацію факту, але можуть виступати запитанням.

Наприклад, *"Prophet!" said I, "thing of evil!"* (Po, 1998, p.148).. Номінативне речення, узято з вірша Едгара Аллана По демонструє структурну значущість: *"Prophet!"* - це звернення до "пророка", що являє собою однослівне речення і слугує введенням до наступної фрази. - додатку *"thing of evil!"*, у якій описується неочікуване бачення мовцем пророка, як чогось зловісного. .

Це речення створює загадкову й напружену атмосферу, де мовець звертається до пророка з характеристикою *"thing of evil"*, що підкреслює відтінок таємничості й негативності у вірші.

Самостійність номінативних речень означає, що вони можуть існувати і передавати зміст незалежно від контексту. Це важливо для точного і ясного вираження конкретних об'єктів і подій, навіть якщо речення відривається від навколишнього тексту. Наприклад, *«Вітчизни пізня вокзальна облава»* (Жадан, 2018). Це номінативне речення виражає ідею, яку можна сприйняти незалежно від контексту. Це речення має самостійність, тому що, навіть у відриві від навколишнього тексту, воно надає чітке й незалежне відображення конкретного контексту або ситуації, як і наступний приклад: *«Південно-західна залізниця.»* (Жадан, 2018).

Як бачимо, номінативні пропозиції в англійській та українській мовах мають спільні риси, що робить їх схожими у своїй функціональності. В обох мовах вони застосовуються для вираження затвердження факту з використанням ствердної форми та констатуючої інтонації. Наприклад, речення *«Ясний сонця світ. Лиш життя, любови В людських душах ніт!»* (Франко, 2015) та *«England! what shall men say of thee»* (Wilde, 2000). Обидва приклади використовуються для вираження твердження факту, використовуючи стверджувальну форму і констатуючу інтонацію. В обох мовах автори використовують номінативні речення для ясного і прямого вираження конкретних ідей або фактів, і вони обидва мають здатність бути смислово повними і самостійними, не вимагаючи для розуміння додаткового контексту. Основна мета таких пропозицій полягає в чіткій передачі інформації про конкретні об'єкти або події.

В той самий час відмінок іменників, числівників та займенників є ключовим елементом у побудові номінативних речень українською мовою, підкреслюючи об'єкти або суб'єкти речення.

Наприклад, *«Виснажені надвечір'я. Розламані ранки. приголосні твого шепоту, настояні на алкоголі.»* (Жадан, 2018); *«Осінь над ними з льоду й сталі. Холодні ріки, незнайомі люди.»* (Жадан, 2018). Ця граматична особливість забезпечує ясність та визначеність у висловлюванні.

В українській мові номінативні пропозиції виділяються своєю гнучкою структурою, яка надає авторам і тим, хто говорить більшу свободу у висловленні своїх думок. У цьому контексті синтаксичні конструкції відіграють важливу роль, дозволяючи використовувати різні словесні звороти для створення більш тонких та виразних речень. Наприклад, *«Тривожних коней важкий хrap.»* або *«За вікном сніг.»* (Бажан, 2018).

Словесні звороти в українській мові дозволяють не лише структурувати речення, а й надавати йому емоційного забарвлення, створюючи особливу атмосферу в тексті. Таким чином, гнучка структура номінативних речень в українській мові сприяє творчому та багатому мовному виразу. Наприклад, таку особливість можна побачити в реченнях: *«Людей тяжкі колони»* та *«Снарядні ящики. Бляшанки бомб.»* (Бажан, 2018).

4. ВИСНОВКИ І НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, було визначено, що номінативним реченням виступає односкладне іменне речення, де основна увага приділяється конкретному об'єкту або події. Воно виражає твердження факту, використовуючи іменниковий відмінок іменників, займенників, числівників. Основні риси включають стверджувальну форму, констатуючу інтонацію та самостійність. Ці речення відіграють важливу роль у мовній системі, збагачуючи її виразні можливості та даючи змогу точно передавати

конкретні думки та ідеї.

Номінативні речення в англійській та українській мовах мають схожі риси, такі як стверджувальна форма, констатувальна інтонація та самостійність.

Однак існують відмінності в деталях побудови номінативних речень. Так само в українській мові, яка є мовою з відмінковою граматику, іменники, займенники та числівники змінюють свою форму залежно від їхньої синтаксичної ролі в реченні. Англійською ж мовою, яка має більш обмежену систему відмінків, зміни форми слова залежно від його синтаксичної ролі не так яскраво виражені. Структура речення в англійській частіше визначається порядком слів і використанням прийменників.

Інверсія, зміна порядку слів, є більш характерною для англійської мови. В англійських номінативних реченнях, інколи змінюється порядок слів для виокремлення або створення емпізи. В українській мові інверсія теж може використовуватися, але вона не так часто і не так явно виражена, як в англійській.

Дослідження цих відмінностей не лише збагачує процес навчання, а й надає глибше розуміння культурних особливостей, що впливають на висловлення думки в кожній з мов. Це дає змогу студентам і дослідникам більш ефективно взаємодіяти з мовними структурами та використовувати їх у практичних сценаріях. Таке порівняння сприяє не лише кращому оволодінню мовою, а й глибокому взаєморозумінню між мовними та культурними спільнотами.

В подальшому дослідженні передбачається вивчення особливостей актуалізації номінативних речень в англійських кіносценаріях та їхніх україномовних перекладах оскільки у фільмах відображають явища та події людського життя та сьогодення, а їхня лінгвістична реалізація здебільшого виконується саме номінативними реченнями.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Бажан М. Бориславські оповідання: Книжки українського, українська література. N.p., n.p.2018. С.80.
 Дойл А. К. Собака Баскервілів. Н.п., Незалежна видавнича платформа CreateSpace, 2018. С.76
 Жадан С. Динамо Харків: вибрані вірші. Україна, А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2014. С.248
 Кінг, С. Воно: A Novel. New York: Scribner. 2016. С.584
 Кобякова, І. К., Швачко, С. О., Медвідь, О. М., Ємельянова, О. В., Чуланова, Г. В., Щигло, Л. В., Прокопенко, А. В. Епідигматичні девіації номінативних та комунікативних одиниць. Сумський державний університет. Суми : СумДУ, 2017. С.130
 Матезіус, В. Функціональний аналіз сучасної англійської мови на загальнолінгвістичній основі. Вальтер де Грюйтер, 1975. № 208. С. 207
 Мірченко, М. В. Односкладність, неповнота, еквівалентність простого речення. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені МП Драгоманова. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови, 2011. № 7. С.109-113.
 Олексенко, О. А. Художня функція номінативних речень в українському поетичному мовленні. Харків : ФОП Андреев К. В., 2022. Вип. 56. С. 283–294.
 Островська Л. Номінативні речення у функціональному аспекті. Лінгвістичні студії, 2019. С. 43-49.
 По Е. А. Вірші. (1 вид., перероб. і доп.). 1988. С.153
 Рильський М. Вибране. Україна: Фоліо. 2011. С.210
 Симоненко, В., Ткаченко, А., Ткаченко, Д. Вибрані твори. Україна: Смолоскип. 2010. С. 479.
 Стус В. Вибране:Зі збірок "Зимові дерева", "Веселий цвинтар", "Палімпести", "Круговерть": Книжки українською, українська література. N.p., Strelbytsky Multimedia Publishing. 2020. С.40
 Топачевський, С. К. Синтаксичні засоби етикетизації англійського рекламного дискурсу. Харків: 2011. С.22
 Уайльд О. Збірка віршів Оскара Уайльда. Великобританія, Wordsworth Editions, 2000. С.200
 Франко І. З вершин і низин: Збірка. 2015.С.80
 Швець, О. В. Структурні типи номінативних речень у різноструктурних мовах. Одеський лінгвістичний вісник, 2015. № 6 (2). С.145-148.
 Шредер, К. Турецька іменна фраза в розмовному дискурсі. Otto Harrassowitz Verlag, 1999. № 40. С. 210.

REFERENCES

- Bazhan M. (2018) Boryslav Stories: Books in Ukrainian, Ukrainian literature. N.p., n.p. С.80. [in Ukrainian]
 Doyle A. K.(2018) The Hound of the Baskervilles. N.p., Independent publishing platform CreateSpace. С.76
 Zhadan S. Dynamo Kharkiv: selected poems. Ukraine, A-BA-BA-GA-LA-MA-GA, 2014. С.248.[in Ukrainian]
 King, S. (2016) It: A Novel. New York: Scribner. С.584

- Kobiakova, I.K., Shvachko, S.O., Medvid, O.M., Emelianova, O.V., Chulanova, G.V., Shchyglo, L.V., Prokopenko, A.V. (2017) Epidigmatic deviations of nominal and communicative units. Sumy State University. Sumy: Sumy State University. C.130 [in Ukrainian]
- Mathesius, W. (1975) Functional analysis of modern English on a general linguistic basis. Walter de Gruyter. № 208. C. 207
- Mirchenko, M. V. (2011). Monosyllabicity, incompleteness, equivalence of a simple sentence. Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series 10: Problems of Grammar and Lexicology of the Ukrainian Language, № 7. C.109-113. [in Ukrainian]
- Oleksenko, O. A. (2022) Artistic function of nominative sentences in Ukrainian poetic speech. Kharkiv: FOP Andreev K. V.. Issue 56. C. 283-294. [in Ukrainian]
- Ostrovska L. (2019) Nominative sentences in the functional aspect. Linguistic studies. C. 43-49. [in Ukrainian]
- Po E. A. (1988) Poems (1st ed., revised and supplemented). C.153
- Rylsky M.(2011) Selected. Ukraine: Folio. C.210 [in Ukrainian]
- Simonenko, V., Tkachenko, A., Tkachenko, D. (2010) Selected works. Ukraine: Smoloskyp. C. 479. [in Ukrainian]
- Stus V.(2020) Selected: From the collections Winter Trees, Merry Cemetery, Palimpsests, and Whirlwind: Books in Ukrainian, Ukrainian literature. N.p., Strelbytskyy Multimedia Publishing. C.40 [in Ukrainian]
- Topachevskiy, S. K. (2011) Syntactic means of labelling English-language advertising discourse. Kharkiv. C.22 [in Ukrainian]
- Wilde O.(2000) The Collected Poems of Oscar Wilde. UK, Wordsworth Editions. C.200
- Franko I. (2015) From the tops and bottoms: A collection. C.80 [in Ukrainian]
- Shvets, O. V. (2015) Structural types of nominal clauses in differently structured languages. Odesa Linguistic Bulletin. № 6 (2). C.145-148. [in Ukrainian]
- Schroeder, K. (1999) The Turkish nominal phrase in spoken discourse. Otto Harrassowitz Verlag. № 40. C. 210.

Maryna Kolisnyk, Diana Satsiuk. Features of nominative sentences in English and Ukrainian. The article analyses nominal clauses in English with a view to their differences and similarities with Ukrainian. An attempt has been made to identify the grammatical features of these constructions and to identify their possible practical applications in teaching both languages. The article aims to provide a comprehensive understanding of nominal clauses in the context of different language systems in order to improve the methods of translation and language teaching. The paper uses methods of comprehensive analysis of scientific works by domestic and foreign linguists, as well as comparative analysis of nominal clauses in different text formats. Moreover, the scientific approaches to the grammatical features of nominal clauses were examined in detail and illustrative material from film scripts, literary works and other sources was selected to understand the variability of these constructions. The results of the study indicate similarities between English and Ukrainian nominal clauses, such as the affirmative form, assertive intonation and independence. However, differences in construction are revealed, especially the influence of case grammar in Ukrainian and inversion in English sentences. The article focuses on the practical use of the acquired knowledge in grammar teaching and language learning. Further research is planned to analyse the actualisation of nominal clauses in film scripts of both languages in order to expand the understanding of linguistic realisation in different contexts.

Keywords: nominative clause; grammar; English; Ukrainian; comparative analysis; sentence structure; syntax; language system.